

'Fikrim geldi ama param yok' diyorsanız...

Şahane bir fikriniz var; bir tasarım, sinema filmi ya da bilgisayar oyunu... Lakin gerekli parayı toparlayamıyorsunuz. Hemen karalar bağlamayın, bir tür 'modern imece' olan 'kitlesel fonlama'yı deneyin.

Amerika'dan tüm dünyaya yayılan, son beş yıldır hayli popüler bir sistem olan 'kitlesel fonlama' (Crowdfunding) zihnisinir projelerden sinema filmlerine, bilgisayar oyunlarından yaratıcı tasarımlara pek çok projeye sponsorluk yapıyor. Gazetelerde ya da sosyal medyada çağrılara rastlamışsınızdır; son olarak çekimleri Balıkesir'de gerçekleştirilen 'Mavi Dalga' filmi 'gelecekteki seyircilerine' ve sinemaseverlere 'Filmimize destek olun' çağrısı yapmıştı. Daha önce de 'Ekimapolis' belgeseli ve sinema filmi 'Babamın Sesi' bu yöntemle para toplamış, Kutluğ Ataman da yakında çekeceği filmlere finansal destek sağlamak için bu yöntemi kullanacağını söylemişti.

Kültüreskiye dayanan bir para toplama yöntemi olan kitlesel fonlama 2009 nisanında ABD'de kurulan web sitesi 'kickstrarter.com'un popülerleşmesiyle iyice yayıldı. Kitlesel fonlama sistemi hayat bilgisi derslerinden öğrendiğimiz imece usulünün ta kendisi. Projenizi sunuyorsunuz, insanlardan katkı sunabilecekleri meblağlarda destek bekliyorsunuz. İhtiyacınız olan tutarı, belirlediğiniz zaman içerisinde toplayabilirsiniz para sizin oluyor ve projeyi gerçekleştiriyorsunuz. Sistemi bu kadar ilgi çekici kılan bir diğer nokta, insanların kendi istedikleri projeleri destekleyerek bir nevi kendi seçimlerini yapmaları. Eğer bir müzik grubunun yükselmesini istiyorlarsa onu destekliyorlar ya da hoşlarına giden bir filmin çekimine katkıda bulunmuş oluyorlar.

Nasıl fon toplayabilirsiniz?

Diyelim ki aklınızda bir proje var. Film, klip, bilgisayar oyunu ya da iyi bir tasarım...

Aklınızdakini gerçekleştirmek için paraya ihtiyacınız var ve kitlesel fonlama yöntemiyle maddi destek yaratmak istiyorsunuz. Yapmanız gerekenleri adım adım özetleyelim:

1. Tanıtım videosu çekin : Projenizi anlatan bir video çekmelisiniz. Videonuz dikkat çekici olmalı çünkü bu projenize fon bulmanızı sağlayacak destekçilerinizi size yönlendirecek olan video. 'Banktothefuture', 'projemefon', 'kickstarter' gibi bir kitlesel fonlama sitesine girip videonuzu yükliyorsunuz.
2. Kendinizi tanıttın!: Kendinizi, geçmişinizi anlatan bir açıklama yazısı yazın. Kendinizden ve projeyle neleri amaçladığınızdan bahsedin. İkna, bu sistemin en önemli parçası. Kendinizi iyi ifade etmelisiniz.
3. Para miktarını ve ne kadar sürede toplayacağınızı belirleyin: Aklınızdaki fikir için ihtiyacınız olacak para miktarını belirleyin ve bu parayı ne kadar zamanda toplayabileceğinizle ilgili bir tahminde bulunun.
4. Destekçilerinizi de mutlu edin: Son yapmanız gereken, destekçilerinize destek miktarına göre ödül belirlemek. Örneğin projeniz bir bilgisayar oyunu ise "10 dolar gönderene oyunumu göndereceğim, 250 dolar göndereni oyunumda bir karakter olarak yaşatacağım" gibi küçük ödüller yaratın. Yapacağınız bir film projesi ise galaya davetiye vermek ya da filmin sonundaki teşekkür listesinde destekçinizin ismini yazmak gibi bir ödüller düşünebilirsiniz.
5. Beklemeye koyulun: Ödüllerinizi de belirledikten sonra tek yapmanız gereken beklemek ve projenizin yeterli desteği alıp alamadığını izlemek.

En popüler siteler

Kickstarter: Kickstarter kitlesel fonlamanın öncüsü ve bu alandaki en popüler web sitesi. Siteye proje koyabilmek için 18 yaşını doldurmuş, Amerikan bankalarından birinde hesabı olan bir Amerikan vatandaşı olmak gerekiyor. Kickstarter'da proje için toplayacağınız parayı ve süreyi proje sahibi belirliyor. Proje, sahibinin belirlediği rakamda destek alırsa, parayı alabiliyor. Ama alamazsa para destekçilere iade ediliyor. Kickstarter sitesi bu sebeple parayı çekmiyor, rehin koyuyor. Toplanan paranın yüzde 5'ini komisyon olarak site alıyor.

Indiegogo: Burada her ülkeden insanın projesine yer var. Indiegogo'yu farklı kılan söylenen sürede söylenen para toplanamasa bile toplandığı kadarını proje sahibine vermesi. Buna karşılık site 'kickstarter'dan çok daha fazla komisyon alıyor. Yüzde 10 oranında komisyon alan site son dönemlerde sinemacıların favori kitlesel fon sitelerinden.

Projemefon: Kitlesel fonlamanın Türkiye'deki tek temsilcisi. Destekler için 60 gün süre tanıyan sitenin komisyon oranı yüzde 10. Proje sahibi istediği parayı zamanında toplayamazsa, para destekçilere iade ediliyor. 'Projemefon' bu süreçte destekçilerin paralarına 'kickstarter' gibi rehin koymuyor, direkt çekiyor.

Ya dolandırıcılar?

Kitlesel fonlama sistemi yaratıcı kişiler kadar dolandırıcıların da ilgisini çekiyor... Kitlesel fonlama siteleri, projelerin yüzde 100 gerçekleşeceğine dair garanti vermiyor. Sonuçta sistem inandırıcılığa dayalı olduğu için belli bir projeyi tanıtıp ardından projeyi gerçekleştirilmeyen öneklere rastlamak mümkün. Örneğin 'Eyez' isimli proje HD kamera işlevi gören bir gözlük tasarladığını iddia etmiş ve 'kickstarter'dan 343 bin 415 dolar toplamış ancak projenin gerçekleşmediği ortaya çıkmış.

En çok para akıllı saate

Kickstarter'da bugüne kadar en büyük parayı 11 Nisan-18 Mayıs 2012 arasında Pebble projesi topladı. 10 bin dolar toplamayı planlayan Pebble, akıllı saat projesi üçüncü gününde 3 buçuk milyon dolara ulaşmıştı. Proje 37 gün içinde 68 bin 929 destekçiden 10 milyon 266 bin 845 dolar topladı. Pebble saatleri iPhone ya da android telefonlarla bluetooth yöntemi ile bağlantı kuruyor ve e-mail alıp gönderen, koşu sırasında kilometre sayan, Twitter ve Facebook'a girilebilen, rehberi olan bir akıllı saate dönüşüyor. Su geçirilmeyen ve tasarımı sayesinde çizilme sorununu kaldıran saat USB yoluyla şarj oluyor. Pebble saatlerinin ön satışına 2013'te başlanacağı açıklandı.

Parmak fincan projesi:

Seramik sanatçısı Hayri Ünal'a ait proje, 'projemefon.com'da amaçladığı bütçeye ulaştı. Tasarımcı parmağınızı yerleştirebileceğiniz bir fincan tasarlamış. Altı haftada 1000 lira toplamayı amaçlayan proje, 23 destekçiden 1150 lira toplamış. 10 lira bağışlayanlara bir adet fincan ve sütlük şeklinde bir magnet vereceğini söyleyen tasarımcı, 150 lira bağışlayan destekçiye dört saatlik seramik atölyesi ile kendi fincanını yapma imkânı sunmuş.

Dalgın Sular çizgiroman projesi

İskender Savaşır'ın projesi 'projemefon.com'da iki ayda 15 bin lira topladı. Dalgın Sular, Metris Cezaevi'ndeki geçit tutukluların, Kilitkemece Ayazma gecekondu bölgesinin her yaşta sakinlerinin, Abhaz ve Çekes dernekleri çevresinde görev süren hikâyeleriyle yaşayan gençlerin bir grup yazar, çizer, sanat tarihçisi ile birlikte bir çizgiroman dergisi yaratmasını amaçlıyor. 93 kişiden destek toplayan projede koordinatör İskender Savaşır projeyi 1.250 lira miktarında destekleyen kişiye Murat Belge ile eski İstanbul turu vaad etmiş.

Projelerine fon bulanlar anlatıyor:

Orhan Eskiköy (Babamın Sesi'nin yönetmenlerinden): 'Babamın Sesi' için sadece bakanlıktan fon alabilmiştik ama eksiklerimiz vardı. İndiegogo'dan filmimiz için bir sayfa açtık. Sistemi yapımımız Özgür Doğan duymuş. Sistem filmin önceden duyulması için fırsat olur diye dışındık. Bu sizi tanıyan, film çekmeye devam etmenizi isteyen kişilerden destek toplama sistemi. Artık bizim gibi film yapanlar için başka bir şans olmadığını düşünmeye başladım. Sitede 50 bin dolar istedik. 3 bin 500 dolara ulaştık. İlk filmimizi 100 bin kişi izlemişti. Ulaştığımız rakam bizi tatmin etmedi. Site paranın yüzde 10'unu aldığı için pek çok insan ağızdan destekledi. Dışarıdan desteklenen miktar sitede topladığımızdan daha fazla oldu. Destekçilere ödül olarak gala davetiyesi, jenerikte isim yazma gibi ödüller koyduk. Durum kişisel fonlamaya kadar gidecek gibi görünmüyor.

Gaye Günay ('Ekimnopolis' belgesinin yapımcısı) Yurtdışındaki kitlesel fonlama sitelerini araştırıyorduk. Türkiye'de böyle bir sitenin kurulduğunu duyunca orada çalışan bir arkadaşımı vasıtasıyla filmimizin tanıtımını 'projemefon.com'a koyduk. Bu filmde Türkiye'de olan biteni anlatıyoruz, Türkiye'deki insanlara ulaşmak gibi bir derdimiz var. Filmimizi siteye koyma amacımız da sinema şeklinde yapmamız da filmi daha çok izleyiciyle buluşturmak çindi. Bu site yoluyla projenin bu kadar yayılacağını düşünmemiştim. 18 bin 500 lira hedefledik, 19 bin 940 lira topladık. Toplam 213 destekçimiz vardı. Destekçilerimize tişört, poster, gala bileti gibi ödüller koyduk aslında insanlar burada hediyeye beklemiyor. Filmimiz 10 hafta sinemada vizyonda kaldı, bu Türkiye'de bir belgesel film için rekor bir rakam. Şimdi de DVD'sini çıkardık. Doğaya saygılı dönüştürülebilir kâğıttan oluşan DVD'ler tek tek elle yapıldı. Herkes ulaşabilsin diye 14.99 liraya satılıyor.

Devrim Akkaya ('Diyar' belgeselinin yönetmeni): Biz 'Diyar' isimli bir belgesel çekiyoruz. Filmimizin yüzde 70'i tamamlandı, çekimleri Malatya'da gerçekleştirdik. Filmin yüzde 30'u ise İstanbul'da çekilecek. Bir teaser hazırladık. Amacımız insanların filme katkıda bulunması. İndiegogo sitesinden destek toplayalım fikri ilk söylendiğinde garipsemiştim. "İnsanlardan para mı dileneceğiz?" demiştim. Ama sonra ikna oldum çünkü orası sadece para toplama yeri değil. Bir kişi bir projeyi beğenip katkıda bulunduğunda, o onun da filmi oluyor. Bu da kolektif bir iş ortaya çıkarıyor. Bu yüzden bu sistem hiçbir şey. Proje bizlere "Hayatta hiçbir şey imkânsız değil" fikrini aşıyor. Belgesel 1915 olayları sırasında evlat edinilmiş babamın büyük dedesinin izini sürüyor. Film için 15 bin-20 bin arası bir fon belirledik. Çarşamba günü filmimiz destek beklemeye başlayacak. Destekçilere ödül olarak muzur şeyler hazırladık. Örneğin 100 dolar verene Malatya'dan bir kavanoz kayısı göndereceğiz.

Sinemadaki son örnek: Mavi Dalga

Sinema filmi 'Mavi Dalga' 20 bin dolar toplamak amacıyla yola çıkmış 10 bin 625 dolar toplamış. Ekip kendilerine 20 dolar katkıda bulunana imzalı kart, 50 dolar yollayana filmin posterini, 500 dolarlık katkı yapana gala davetiyesi, set ziyareti ve oyuncularla tanışma gibi fırsatlar sundu. Filmin yönetmenleri Zeynep Dadak ve Merve Kaya'nın görüşüne şu şekilde: "Bu sistemde en önemli şey insanların direkt katılımı olması. Bir aracı olmadan insanlar beğendikleri projeleri destekleyebiliyorlar. Bizce buraya para yatıran herkes kendini kolektif bir çalışmaya katılmış gibi hissediyor. Bu bir hayır kurumuna yardım etmek gibi bir şey değil. Biz 10 bin dolar topladık. Amacımıza tam olarak ulaşamadık çünkü sayfayı açmamızın ardından sete girdik. Daha çok destek için o sayfayı aktif tutmak, insanlarla iletişim halinde olmak gerekiyor."

Ece Çelik

ece.celikis@gmail.com

04/12/2012